

فصل شکار هدفمند تابستان است

مهدي سديقي مدير فني سازمان حفاظت حياتيات

به نظر می‌رسد بحث و گفت‌وگوها بر سر ۱۰۵ پروانه سازمان حفاظت محیط زیست هنوز پایان نگرفته است. صدور پروانه شکار سنت هر ساله سازمان بوده است. اگر به کمی قیلتز برگردیم، متوجه می‌شویم سنگبنای سازمان حفاظت محیط زیست از کانون شکار شکل گرفته و همواره از نظرات شکارچیان دلسوز حیات وحش بهره گرفته می‌شده اما آنچه باعث ایجاد حساسیت درباره این موضوع شده، اول فصل اعلام شده برای شکار است و دیگر قیمتی که برای شکارچیان خارجی معین شده که به باور من دوستدار محیط زیست هر دو محل گفت‌وگو است.

قبلا در همین هفته نامه درباره این ماجرا نوشتیم، اما امروز باز احساس می‌کنم باید درباره آن گفت و شنید. اول اینکه برخلاف بسیاری از دوستداران طبیعت که شکار را یکسر محکوم می‌کنند، به عنوان یک هوادار شکار هدفمند، باید بگویم شکار هدفمندی که در فصل و منطقه و برای گونه‌های درست انجام شود، نه تنها مخرب نیست بلکه برای حیات وحش نقش حفاظتی و احیاء کننده دارد. شکار مانند برداشت محصول زمان خاص خود را دارد و مانند میوه‌ای است که باید به موقع چیده شود؛ نه زودتر و نه دیرتر. شکارچیان قانونمند و دلسوز خود منبع اطلاعات غنی درباره حیات وحش و محیط زیست هستند و نظراتشان را باید به کار بست. خاطرم است در سال‌های دور، سازمان حفاظت محیط زیست از ۱۵ مرداد پروانه شکار پرندگان را صادر می‌کرد. در سال‌های گذشته هم پروانه‌های شکار در فصل زمستان، دوره آلودگی و جفت‌گیری صادر شدند که در همان زمان نیز کارشناسان به دلیل ایجاد استرس در شکارگاه‌ها با آن مخالفت کردند. همان زمان عده‌ای شکارچی با تجربه با سازمان نامه‌نگاری

کردند که در این زمان جوچه‌های باقرقره هنوز نارس هستند، یعنی مادر باید آنها را تغذیه کند و این زمان برای صدور پروانه شکار پرنده مناسب نیست. مرحوم صدوق، از کارشناسان و مدیران سابقه وقت سازمان، با شنیدن نظرات این افراد با تعویق زمان شکار پرنده موافقت کرد. البته موعده پروانه برای مناطق سردسیر دیرتر است و این سنت تا امروز به قوت خود باقی مانده. در طبیعت استرس و تنازع و جفا قود دارد، اما با توجه به فشارهایی که دستکاری بشر و خشکسالی‌ها در زیستگاه‌ها ایجاد کرده، بهتر است شکار نمودن دوازدهای برای استرس اضافه نشود.

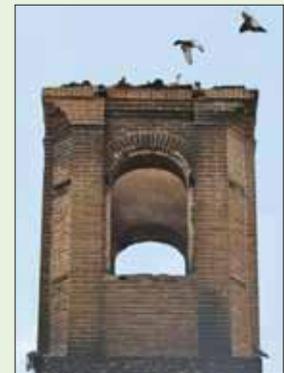
گذشته از آن، شکار قانونمند می‌تواند منبع درآمد مناسبی برای مردم بومی باشد و انگیزه‌ای برای حفاظت حیات وحش برخی حیوانات که کشت و کار مردم بومی

مرد بومی و لیلان محیط زیست اصفهان و همه با تشکیل زنجیره انسانی در پناهگاه حیات وحش مونه نسبت به صدور پروانه اکتشاف معدن تراورتن در این زیستگاه ارزشمند اعتراض کردند.

پسماند الکترونیکی انسان‌ها در سال ۲۰۱۶ میلادی نزدیک به ۴۵ میلیون تن بوده است. قاره آسیا تولیدکننده ۴۰ درصد از پسماند الکترونیکی در جهان است.

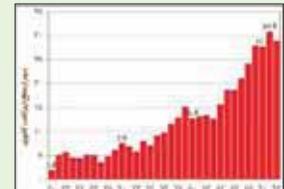
بازگشت کبوترها به مناره‌های سوخته فسیل‌ترین مسجد شمال کشور که در آتش سوخت.

دود این آتش از آهوز تا اهواز گسترده شده و داروهای تنفسی در حال توزیع است.

گرمای اهواز

این شبا و این هم یکی از فلاتن دریاچه ارومیه با نام مستعار «چندل»

نمی‌شود. کلی‌ها در این زمان هنوز به پوشش مطلوب خود نرسیده‌اند و برای شکارچی حرفه‌ای جذابیتی ندارند. به علاوه می‌گویند، قوچ‌ها که بیشترین پروانه برای شکار آنها صادر شده، در این فصل از دسته جدا می‌شوند و به این ترتیب خطری بقیه حیات وحش را تهدید نمی‌کنند. هرچند قوچ بنا بر عادت از روابط است، این هم حکم کلی نیست و در همه موارد صدق نمی‌کند و در عکس‌هایی از حیات وحش همراهی قوچ (گونه نر) با بقیه گله‌ها می‌توان مشاهده کرد. آنچه در این فصل اهمیت دارد، آرامش کل منطقه و مسوولیتی است که همه ما برای دوام آن آرامش برعهده داریم. حضور شکارچی در فرق حتی اگر به قصد زدن قوچ باشد، آرامش تمام منطقه را به هم می‌زند و بر باروری گله‌ها اثر منفی می‌گذارد.

دلیل دیگری که برای صدور زودهنگام پروانه شکار مطرح می‌شود، کاهش فشار به مناطق از طریق افزایش دوره پروانه شکار است که در پاسخ باید گفت، تعداد پروانه‌های شکار و تعداد مناطق به حدی نبوده که نیازمند چنین تمهیداتی باشیم.

پیشنهاد من برای فصل شکار از اول شهریور به مدت ۵ ماه تا ابتدای فصل زمستان است. در فصلی که پروانه‌ها صادر شده، یعنی از اوایل بهار، شکار برای شکارچی حرفه‌ای جذابیتی ندارد چون حیات وحش هنوز تا زمان پوشش و زیبایی و موهبیت مطلوب فاصله دارد. درباره شکارچیان خارجی هم باید بگویم با توجه به اینکه برخی گونه‌های کشورمان استثنایی هستند، باید قیمت‌های درست برای شکار تعیین شود. حتی افزایش ۲۰ سانتی متر شاخ شکار می‌تواند رکوردهای جهانی را جابجا کند. تغییر چسبگیری در قیمت پروانه ایجاد کند. منطقه باید قبایل پیش‌دیده بشود. یعنی گزارش محل قبلا تهیه شده باشد و افراد مجرب همراه این افراد باشند. علاوه بر این شکارهای رکورد باید برای ایران ثبت و در موزه‌های کشورمان نگهداری شود. ■

گزارش سبز

معضلی به نام فضولات انسانی در گردشگری

نکته اول: افراد به هیچ عنوان نباید فضولات انسانی (درون‌غارها و تنگه‌ها) دریاچه بازیکی جا بگذارد.

نکته دوم: افراد به هیچ عنوان نباید در نزدیکی منابع آبی (زیرزمین، دریاچه، آبار و...) فضولات انسانی را جا بگذارد.

نکته سوم: اگر در گروه‌های پرجمعیت بودید حتما توالت صحرائی ایجاد کنید.

نکته مفی: فضولات انسانی را به دو روش می‌توان کاهش داد:

- ۱- با خروج مواد از طبیعت از طریق کیسه‌های مخصوص
- ۲- از طریق دفن این مواد

یکی روش برای دفن فحش وجود دارد که اثر فضولات انسانی را در طبیعت به حداقل می‌رساند. درجایی غیر از غارها و تنگه‌ها، حداقل با فاصله ۶۰ متر دورتر از منابع آبی زمین را به عمق ۱۵ تا ۲۰ سانتی متری تا ۱۰ تا ۱۵ سانتی متر حفر کنید. درون این چاله فضولات انسانی را دفع کنید، از دستمال کتمر استفاده کنید و دستمال مصرفی را بعد از اتمام دفن چاله پهن‌تر کنید و چاله را صاف کنید. این روش دفع «چاله گریه» گفته می‌شود. چاله گریه را در نقاطی که اکنون خشک دریاچه می‌شود و آب‌های فصلی هستند، ایجاد نکنید. مسافت آفتابگیر روند تجزیه فضولات انسانی را تسریع می‌کند و در کوهستان و در نواحی که آب و هوای سرد دارند سال‌ها طول می‌کشد و باکتری‌ها و ویروس‌های درون آن نیز به همین مدت باقی می‌مانند. برای دفع فضولات انسانی در طبیعت چند توصیه ساده وجود دارد که عمل کردن به آنها نه تنها دشوار نیست، بلکه باعث بهداشت خود و محیط خواهد شد.

میراث سبز

حرف یونسکو یکی شد، ارسباران جهانی نشد

دومین محوطه میراث طبیعی ایران یعنی «ارسباران» در آذربایجان شرقی که یک بار نیز توسط یونسکو بررسی آن به تعویق افتاده بود، بار دیگر توجیه ارزیابی کمیته بین‌المللی محیط زیست را جلب نکرد. به گزارش ایسنا، پرونده منطقه حفاظت‌شده ارسباران پیش از این در سال ۲۰۱۷ میلادی نیز به عنوان میراث طبیعی ایران به یونسکو فرستاده شده بود، اما یونسکو بررسی آن را به اجلاس امسال موکول کرد. منطقه حفاظت‌شده ارسباران که در ۲۹ مرداد ۱۳۹۳ به شماره ۲۰۴ در فهرست میراث طبیعی کشور ثبت شده، نگین تنوع زیستی ایران است و یکی از برجسته‌ترین نقاط تنوع زیستی کشور محسوب می‌شود. این منطقه با وجود داشتن کمتر از پنج صدم مساحت کشور پیش از این ۱۲ درصد پوشش گیاهی ایران را در خود جای داده و ۲۹ درصد از پستانداران، ۴۴ درصد پرندگان ایران، ۳۲ درصد از درویشان، ۹ درصد آبزبان و ۲۰ درصد خزندگان کشور در آن زندگی می‌کنند. منطقه ارسباران در مقیاس جهانی نیز به تنهایی معادل ۳۴ درصد پوشش گیاهی کشور ارسباران، ۲۵ درصد از پوشش گیاهی کشور آذربایجان، ۲۵ درصد پوشش گیاهی فرانسه، ۲۵ درصد پوشش گیاهی گرجستان و ۱۷ درصد پوشش گیاهی کشور ایتالیا است. این منطقه در سال ۱۹۷۷ میلادی با پیگیری سازمان محیط زیست به عنوان «ذخیره‌گاه زیست کره» در برنامه انسان و کره مسکون یونسکو (MAP) ثبت شد. معاون میراث فرهنگی پیش از این در مورد این محوطه طبیعی اعلام کرده بود: «ثبت جهانی پرونده منطقه حفاظت‌شده ارسباران نه تنها از منظر حفاظتی بسیار اهمیت دارد، بلکه این فرصت را فراهم می‌کند تا جامع زیادی از گردشگران داخلی و خارجی از این منطقه بازدید کنند و این اتفاق به شکوفایی اقتصادی جوامع بومی و محلی و زمینه‌ای برای ایجاد توسعه پایدار در منطقه منجر شود.» اکنون منطقه حفاظت‌شده «ارسباران» که به عنوان دومین پرونده میراث طبیعی ایران که به دلیل اهمیت ویژه این منطقه از لحاظ تنوع گیاهی و جانوری برنظیر در جهان و رویشگاه و اکوسیستم جنگلی کشور برای ثبت در فهرست میراث جهانی انتخاب و پس از ۳ سال پیگیری کارشناسان و نمایندگان سازمان میراث فرهنگی، سازمان حفاظت محیط زیست و سازمان جنگل‌ها و مراتع و تلاش کارشناسان و حمایت مسوولان ملی، استانی و محلی پیش از فوریه ۲۰۱۷ میلادی به یونسکو ارسال شده بود، رای لازم را برای جهانی شدن نگرفت. این پرونده در حالی بار دیگر با رای اعضای یونسکو در فهرست میراث طبیعی یونسکو به ثبت رسیده که محمدحسن طالبیان، معاون میراث فرهنگی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی ۳۰ خرداد اعلام کرده بود، این پرونده در مرحله فنی از سوی «IUCN اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت» رد شده است، اما وی در همان زمان هم با قطعیت اعلام کرده بود که در هر صورت پرونده ارسباران در این اجلاس بررسی می‌شود و بعد از بررسی نهایی از سوی یونسکو ثبت یا رد آن اعلام خواهد شد. ایران تاکنون موفق شده فقط یک بار پرونده میراث طبیعی را در فهرست میراث جهانی یونسکو به ثبت برساند، ۲ سال گذشته «بابان لوت»، به عنوان نخستین اثر طبیعی جهانی شده ایران در فهرست میراث جهانی یونسکو به ثبت رسیده. این کویر در ۳ استان خراسان جنوبی، کرمان و سیستان و بلوچستان قرار دارد که سال ۱۳۹۵ با شماره ۱۵۰۵ در فهرست میراث جهانی به ثبت رسیده. چهل و دومین اجلاس میراث جهانی یونسکو کار خود را از سوم تیر ماه در منامه بحرین آغاز و تا ۱۳ تیر پرونده‌های ارائه‌شده از سوی کشورهای عضو یونسکو را بررسی کرد. ■

تکنیک جدید کشاورزی در مناطق خشک و گرم

در نظر می‌گیریم، محققان اروپایی این تحقیقات را علاوه بر ذرت، روی جو، گونه‌های قدیمی گندم، نخود و لوبیا چشم‌بلبل می‌کنند. وقتی گونه‌های بهتر شناخته شوند، به شکل طبیعی با گونه‌های معمولی پیوند زده می‌شوند تا انواع گیاه مقاوم در برابر خشکسالی به وجود بیاید. برای تولید این گونه‌ها دستکاری ژنتیک به کار نمی‌رود. میکائیل امیرو، متخصص میکروبیولوژی محیط زیست می‌گوید: «هدف این طرح افزایش تنوع زیستی است. هدف ما این است که تنوع زیستی را در اکوسیستم‌های کشاورزی بیشتر کنیم. به همین دلیل سراغ گونه‌های سنتی می‌رویم که دیگر در اینجا کشت نمی‌شوند. این گونه‌های سنتی خصوصیات دارند که نه تنها محصولات کشاورزی را تنوع می‌بخشد، بلکه کیفیت و مزه محصولات را هم بهتر و برای مصرف‌کننده جذاب‌تر می‌کند.» آن‌جا که محققان می‌خواهند بداند، تنوع بازمی‌آورد گیاه چطور بیشتر می‌شود

محققان اروپایی مشغول آزمایش تکنیک‌های جدید برای بازآوردن گیاهان در مناطق خشک و گرم مثل قبرس هستند. بخش عمده تحقیقات این طرح روی ریشه گیاه انجام می‌شود. هدف این طرح یافتن راهی برای افزایش تنوع زیستی و بازدهی محصولات کشاورزی در اروپاست. آزمایش‌ها در مزرعه آزمایشی به مساحت ۱۱ هکتار، روی بیش از ۲۰ گونه گیاه انجام می‌شود. هرکدام از این گیاهان از نظر ژنتیکی متفاوت است. دینویزیو فیالسولا، از موسسه تحقیقات کشاورزی در قبرس می‌گوید: «اما عوامل کیفی و کمی را بررسی می‌کنیم. عوامل کمی به ما کمک می‌کند معلوم کنیم بازدهی گیاه چقدر است و این بازدهی چه اندازه پایدار خواهد ماند. ارزیابی این محصولات مشکل است زیرا به میزان زیاد از محیط اطراف تأثیر می‌گیرند. تمرکز عوامل کیفی بر محتوای غذایی است اما میزان زیست جرم برگ را هم

و چگونه ریشه از راه برهم‌کنش (رابطه متقابل) با میکروبی‌های زیر خاک در برابر خشکسالی مقاومت تر خواهد شد، نمونه‌های خاک و ریشه گیاهان با آزمایشگاهی که تیرکیزا فرستاده می‌شود. آن‌ها با استفاده از آزمایشگاه، متخصص میکروبیولوژی محیط زیست از موسسه تحقیقات کشاورزی در قبرس می‌گوید: «رابطه بین گیاهان و قارچ‌ها می‌تواند برای هر دو مفید یا فقط برای یکی مفید باشد. با رابطه‌های انگلی باشد. لازم است این رابطه را به خوبی بشناسیم. اساسا گیاه با قارچ کریز می‌دهد و قارچ مواد مغذی درون خاک را می‌پایند و به گیاه منتقل می‌کند، محققان امیدوارند کار آنها به کشاورزان محلی کمک کند که میزان محصول خود را بیشتر کرده و بتوانند محصول خود را با بازارهای بیشتری ارائه کنند. از نظر آنها این کار در نهایت به نفع مصرف‌کننده خواهد بود. ■